2023-042

Nota Schuiferskapelle Dosseweg

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

18-9-2023

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Dosseweg in Schuiferskapelle (deelgemeente van Tielt, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota[1] bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het programma van maatregelen was opgenomen dat een landschappelijk booronderzoek, en indien nodig een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, en een proefsleuvenonderzoek dienden uitgevoerd te worden in een uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

In eerste instantie werden landschappelijke boringen uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek werd uitgevoerd op 7 september 2023. In totaal werden 5 boringen uitgevoerd waarbij een goed en gelijkaardig beeld over het volledige plangebied kon verkregen worden. Er is sprake van een AC-profiel met twee teelaardepakketten. De tertiaire klei met silexkeien werd ook waargenomen op een diepte van ca. 80cm. Er werden geen indicaties aangetroffen voor een mogelijke *in situ* bewaring van steentijd artefactensites waardoor een verder archeologisch booronderzoek niet zinvol werd geacht. Gezien nog een gunstig bewaarde C-horizont werd aangeboord, diende nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Sites met grondsporen kunnen immers bewaard zijn op dit niveau, waarvan de top zich situeert op een diepte van ca. 60cm onder het huidige maaiveldniveau.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op maandag 11 september 2023. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen werd volledig gevolgd. In totaal werden 7 parallelle NW-ZO georiënteerde sleuven aangelegd. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht. De advieszone voor verder vooronderzoek had een oppervlakte van ca. 8341m². Hiervan werd ca. 1095m² (13,1%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee behaald. Bovendien kon een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel van het plangebied, dat duidelijk positief blijkt te zijn in het zuidwestelijke deel (ca. 5695m²). Er werden diverse kuilen, paalkuilen en greppels aangetroffen uit de Romeinse periode.

Het archeologisch kader en de landschappelijke ligging (zuiderhelling) gaven een hoger archeologisch potentieel aan. Het archeologisch vooronderzoek heeft duidelijk aangetoond dat een dense Romeinse site aanwezig is die bestaat uit bewoningssporen, erfindelingen en waterhoudende contexten. De concentratie aan sporen situeert zich in het zuidwestelijke deel van het terrein. Naar het oosten toe nemen de sporen af. Wellicht loopt de site wel nog door naar het westen en zuiden toe. De noordelijke rand van het terrein blijkt reeds in een recenter verleden verstoord.

[1] https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22947

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site is een verder onderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving noodzakelijk. Hierbij kunnen meer inzichten verworven worden in de ruimtelijke indeling, periodisering en materiële cultuur. Bijkomend vormt het onderzoek een zeer grote kenniswinst voor het nog archeologisch onbekende Schuiferskapelle.

2. Afbakening van de opgravingszone

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Het advies voor vervolgonderzoek heeft betrekking op het zuidwestelijke deel van het terrein, waarbinnen de sporen zich concentreren. De advieszone heeft een oppervlakte van ca. **5695m².**

Bij de advieszone dient rekening gehouden te worden met bufferzones langsheen de zuidelijke en westelijke rand van de opgravingszone. Ten zuiden situeert zich immers de Dosseweg en langs de westelijke zijde is een veldweggetje aanwezig. Hierdoor kan de reële oppervlakte van de opgravingszone iets lager liggen dan de geadviseerde oppervlakte.

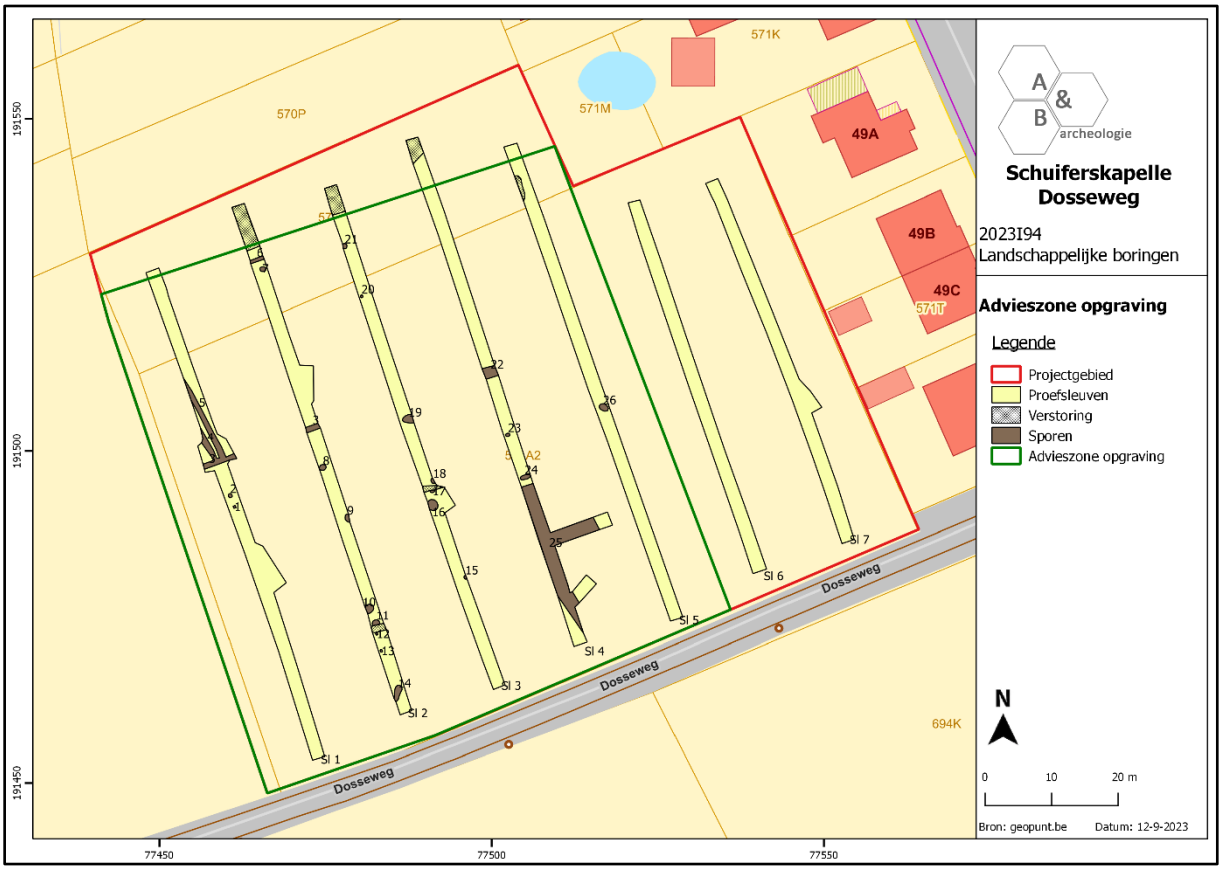

Figuur 1 Advieszone voor verder onderzoek (ca. 5695m²).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om de archeologische sporen te karteren en onderzoeken. Volgende niet limitatieve vraagstellingen dienen hierbij vooropgesteld te worden:

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Welke spoorcategorieën zijn aanwezig? En tot welke functie behoren deze (bewoning, begraving, artisanaal, …)? Welke structuren kunnen onderscheiden worden (gebouwen, grachten, waterputten, kuilen, …)?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere erven? Wat is de onderlinge samenhang/fasering? Hoe zijn de erven ingedeeld en afgebakend?
- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten?
- Waaruit bestaat de materiële cultuur en kan dit iets leren over het gebruik van de site en de bewoner(s)? Tot welke groep, type, baksel, … behoort het aardewerk?
- Lenen vondsten zich tot een conservatie? Wat is hun meerwaarde?
- Kunnen bepaalde sporen verder natuurwetenschappelijk onderzocht worden? Wat is hun meerwaarde? Welke vormen van natuurwetenschappelijk onderzoek zijn van toepassing (C14-datering, macrobotanisch, pollen, dendrochronologie, houtsoortbepaling, antracologie, petrografie, archeozoölogie, …)?
- Kan de site in een ruimer archeologisch kader geplaatst worden?
- Wat is de relatie tussen de mens en zijn omgeving?
- Kunnen eventuele patronen, sporen of vondsten van lokale, regionale en transregionale economie onderscheiden worden?
- Zijn de grenzen van de archeologische site behaald binnen het plangebied of lopen de erven door buiten het terrein?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Gezien de geplande werken is een *in situ* behoud niet mogelijk. Er dient bijgevolg een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten te onderzoeken.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. **5695m².** Het onderzoek kan uitgevoerd worden op één archeologisch vlakniveau (C-horizont) in één of meerdere werkputten en dient aangelegd te worden met een graafmachine met een platte graafbak onder begeleiding van de veldwerkleider. Hierbij wordt de grond afzonderlijk gestockeerd om vermenging te voorkomen. Wel is belangrijk dat indien een gebouwstructuur aangesneden wordt, deze in één werkput in zijn totaliteit moet blootgelegd worden. De grachten en greppels dienen zodanig onderzocht te worden dat een goed inzicht kan verkregen worden in de fasering ervan (coupes op knooppunten, aansluitingen, over-/doorsnijdingen, uiteindes, onderbrekingen, …). Ook kunnen bijgebouwen, waterputten, spiekers, … en dergelijke verwacht worden. Het is bovendien niet uitgesloten dat ook sporen en/of vondsten van artisanale aard aangetroffen worden, alsook sporen met een funerair karakter.

Bij de advieszone dient rekening gehouden te worden met bufferzones langsheen de zuidelijke en westelijke rand van de opgravingszone. Ten zuiden situeert zich immers de Dosseweg en langs de westelijke zijde is een veldweggetje aanwezig. Hierdoor kan de reële oppervlakte van de opgravingszone iets lager liggen dan de geadviseerde oppervlakte.

Het archeologisch onderzoek dient conform de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Sporen dienen geregistreerd en onderzocht te worden. Indien sporen zich lenen tot natuurwetenschappelijk onderzoek kunnen stalen genomen worden. De staalname en conservatie gebeurt volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De staalname en de verdere selectie van stalen voor verder onderzoek, gebeurt met het oog op het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Voorafgaand, tijdens en na het veldwerk overlegt de veldwerkleider met de betrokken natuurwetenschapper(s) en de conservator.

Indien een waterhoudende structuur (diepe gracht, waterput, …) aangetroffen wordt, dient men te werken met een bronbemaling om de structuur in goede en veilige omstandigheden te onderzoeken. Een voorafgaandelijke controleboring kan meer duiding brengen in de diepte van de structuur, alsook de diepte van de grondwatertafel en de nood voor bronbemaling.

5. Criteria niet uitvoeren onderzoekshandelingen

Er zijn geen criteria. Het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden.

6. Schatting tijdsduur (indicatief)

Het archeologisch veldonderzoek neemt voor een opgravingsploeg van 5 mensen ca. 10 tot 15 werkdagen tijd in beslag, waarbij het opgravingsvlak in één of meerdere werkputten wordt aangelegd en onderzocht. Na afronding van het onderzoek kan de zone terug aangevuld worden. De verwerking en rapportering neemt ca. 35 dagen in beslag. Deze tijd is nodig voor de opmaak van het rapport, opstellen van grondplannen, wassen van vondstmateriaal, opmaak van lijsten, …

Indien meerdere waterputten of andere waterhoudende structuren aangetroffen worden kan de termijn van het veldwerk verruimen.

7. Kostenraming op basis van de geraamde tijdsduur (excl. BTW, indicatief)

Op vraag van de initiatiefnemer wordt geen kostenraming opgesteld voor het verdere archeologische onderzoek.

8. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 4 personen, waarvan minstens 2 archeologen

- De veldwerkleider heeft minstens 240 werkdagen ervaring met onderzoek op landelijke sites, in het bijzonder op sites uit de Romeinse periode.

9. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de vondsten als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.